

Fjerde kapittel

Der fortelleren møter en gammel venn.

Martin tørka svetten av henda, la venstrehanden på motorlokket, telte- eller ba-lydløst inne i seg og dro for tredje gang. Ti minutter etter slengte jeg opp døra til Børeks Bistro og la en krøllete tusenlapp på disken.

- En femdobbel børeksburger, sa jeg. - Og den største pommefritesen du kan lage.

*

Jeg ble ikke båteier den dagen, bare eier av et fritidsbatteri og noen ruller seilteip.

Forresten var jeg båteier fra før. Rederiet mitt lå trygt oppbevart i en ryggsekk i garasjen til broren min: en sammenleggbare, tyskprodusert enmannskajakk som jeg hadde eid i to år.

Den hadde vært mye lettere å anskaffe enn den seilbåten jeg strevde med nå. Jeg hadde bare gått inn i Berlins største sportsbutikk, prøvd et par båter i

butikkens innendørsbasseng og valgt den letteste. Så tok jeg båten, levert i en hendig bæresekk, med meg på T-banen og reiste ut til en av Berlins mange forsteder, der en døsigg kanal fløt mellom antikvariske festningsverk og like antikvariske industriruin-
ner.

Plassen jeg hadde funnet var et fristed for de akterutseilte tyskerne. De som hadde gitt opp å være effektive, vellykka og arbeidsintensive. De som en dag bare hadde rusla ned til kanalen, lagt seg i solsteiken og blitt liggende.

Ikke at de hadde gitt opp å være tyske: Bålplasse-
sene lå spreidd bortover med jevn avstand, tomfla-
skene sto på geledd og krattet var fritt for søppel.

Da jeg åpna ryggsekken og begynte å sette sam-
men båten, ga gutta uttrykk for høflig, men tilbake-
holden interesse.

- Jasså, De bygger båt? Ja, jeg har selv eid en båt
en gang. En såkalt pram. De kjenner kanskje typen?

En solbrent og rødsprengt gamling satte fra seg
flaska og holdt kajakken fast mens jeg klatra
ombord. Det var all hjelpa jeg trengte. Så skjøv jeg

båten ut i kanalen og padla nordover. Jeg kom halvveis til Rostock.

Så enkelt hadde det vært. Men dette seilbåtstyret holdt på på tredje uka. Internettet var fullt av rimelige tilbud, men alle hadde en feil eller mangel: fillete seil, defekt motor, impeller som var ødelagt, høl i gelcoaten. Noe måtte repareres og reparasjonen ville ta tid. Imens gikk sommeren.

- Ring Vemund, sa Sverre.

Vi sto og så på en Marieholm Seacat med skjevt ror.

- Vemund fikser alt.

Jeg hadde ikke snakka med Vemund på ti år. Jeg hadde lyst til å ringe ham, og jeg hadde ikke lyst til å ringe ham. Det kalles ambivalens.

- Vemund har verksted, maste Sverre. Han har tvinger og skrustikker og det som er. Han fikser det roret på notime.

Jeg har kjent Vemund siden han var mindre enn meg. Det må være lenge siden, for nå rager han to hoder over hatten min. Vemund og jeg har flydd drager sammen, gått i fjellet sammen og fiska ørret sammen. Det var Vemund som introduserte meg

for det urgamle mannsritualet – at alle nye steder må miges på. Sammen eller hver for oss har vi pissa inn Ridderspranget, Svolværgeita, Brennerpasset og Kolsåstoppen. Vemund er en kompis.

Marieholmen var fristende. Den var lengre og smalere enn Albin. Penere. Jeg hadde lyst til å klatre ombord i den, tre den på kroppen og gli ut i vannet. Og motoren var bare tre år gammel. Det eneste problemet var roret.

En dag på høstparten hadde det blåst opp storm i Oslofjorden. En langveisfarende vind hadde kommet luskende sørfra gjennom Drøbaksundet. Ved Fagerstrand hadde den truffet en kjærreste og ved Steilene fikk de en skokk unger som fortsatte nordover og lekte gjemsel mellom øyene i indre Oslofjord. To av de viltreste hadde funnet hverandre bak Fornebulandet og gitt seg til å kaste bølger på hverandre. Så hadde de begynt å røske i mastene som vokste rundt sjøen – seilbåter er vel et herlig leketøy – og vedda om hvem av dem som ville klare å velte den første.

Min båt – jeg tenkte alt på den som min – hadde havarert. Ikke fordi den var mindre sjøsterk enn

resten av lystflåten, men fordi den lå på land. Oppheist, avrigga og hjelpeløs som bare en båt i tidlig vinteropplag kan være, var den et lett offer for de hyperaktive pøbelvindene. Den gikk over ende og fikk roret i bend.

Sjøkatten hadde gjennomgående ror. Det betyr at stanga fra rorkulden til rorbladet gikk tvers igjennom skroget. Nederst var den festa i ei skinne som var skrudd fast i kjølen. Nå var denne skinna revet løs og hadde etterlatt et åpent sår i plastskroget, mens rorstanga var bøyd femogførti grader til sia.

Det så vondt ut.

- Det kan repareres, mente eieren.
- Hvorfor har du ikke gjort det, da, spurte jeg.
- Har ikke tid. Reiser til Statene til uka.
- Jeg har heller ikke tid. Skal på sjøen til uka.
- Med hva da?
- Tydeligvis ikke denne.
- Du skal få den billig.
- Kan jeg få den hel?
- Slutt å syte, sa Sverre. Ring Vemund.

Det slitsomme med Vemund er at han er så sympatisk. Det er plent umulig å ikke like ham. Alle liker Vemund. Umiddelbart.

Damer liker ham. Selvfølgelig: Han er høy og nevenyttig og ler mye. Men det er mer enn sjarm og dametekke. Hvis en annen, jeg for eksempel, skulle dulte borti en litt ustø selskapsløve i en drosjekø så er det et spørsmål om sekunder før fyren er i gang med å rive ørene løs av hodet mitt. Men Vemund trenger bare mumle noen vennlige ord og så slipper løven taket og er venner for livet.

Og det handler ikke om autoritet heller. Ikke om trygghet eller selvsikkerhet, for Vemund er snarere nervøs: Anspent og alert som en travesthest.

Det er en underlig sak, men folk er jo glad i hester også.

*

Vi er tolv, fjorten år og på padletur i Sverige. Vi bruker mer tid på å rulle rundt i vannet og øse tom kanoen enn på å padle. Det er så varmt at klærne tørker på kroppen mens vi klatrer ombord.

Plutselig sitter Vemund rak og konsentrert i kanoen.

- Padl! Padle som faen!
- Hva er det?
- Naken dame!

Og ganske riktig: Langt borte over skuldra på Vemund kan jeg skimte en avkledd kvinnekropp på vei opp av eller ned i vannet. Og vi padler. Vi padler så vannblemmene tyter ut mellom fingrene. Så svetten renner sviende ned i øya og melkesyra koker i underarmene.

Vi kom sjølsagt for seint. Innen vi var i nærheten hadde damemennesket forlenget tulla seg inn i et stort hvitt mumiehåndkle.

Jeg var flau. Skamrødmen blanda seg med solbrentheten til en helt ny rødnyanse. For sånn gjør jeg ikke. Aldri. Sommervarmen, leken og kameratskapet hadde fått meg til å miste impuls kontrollen og gjøre det som falt meg inn. Eller snarere: det som falt Vemund inn. Nå var det ingen vei utenom. Vi måtte padle slukørede og avslørte forbi mumien på stranda som hadde all grunn til å myse på oss med smale, nedlatende øyne.

Og da, når situasjonen knapt kan bli mer ydmykende, er det at Vemund vinker. Han vinker og dama vinker tilbake og smiler til oss mens vi glir forbi og jeg innser at det aldri var noe slukøret over Vemunds ører og at han, i motsetning til meg, ikke kunne bli avslørt fordi han aldri hadde vært tilslørt.

Så kanskje er det misunnelse. Kanskje jeg misunner ham å komme unna med ting jeg aldri ville til late meg.

*

Vemund, hva er det som lukter sånn? spør mora til Vemund.

Jeg tror det er sopp i veggene, Mamma. Du må kanskje selge huset, svarer Vemund.

Nei, Gud, er det mulig? akker moderen seg og så går Vemund og jeg inn på rommet hans og drikker resten av satsen under senga som langt fra er ferdig.

*

Sverre og jeg bor i kollektiv på Bislett og en kveld jeg kommer hjem sitter Sverre i sofaen og ser mutt ut. Bak ham hører jeg rytmiske dunk i veggen.

Hva er det?

Vemund låner senga mi. Lotte har kasta han ut igjen.

Så sitter vi i sofaen og ser på Withbread-seilasen,

- dunk - dunk

Sverres favorittprogram

dunk - dunk

på TV og forsøker

- dunk - dunk

å føre en normal samtale om

dunk - dunk

seilføring, lis-tall og optimal skroglengde for jordomseilinger.

Og kanskje er jeg ikke først og fremst misunnelig på Vemund fordi han kan vandre ut av familieheimen og bruke en halvtime på å plukke opp et kvinnemenneske, sannsynligvis ballettdanser eller turntrener, som han knuller så hodet hennes slår i veggen på Sverres soverom rett bak ryggene våre.

Jeg har hatt sex bak tynne vegger sjøl. Kanskje har jeg ikke lyst til å gjenta det.

Men ubesværetten hans til frokost dagen etter, vennligheten, som smitter over på alle rundt ham, på Sverre, på meg, på ballettpedagogen som glemmer migrenen, på Lotte i telefonen som tar ham tilbake.

Den misunner jeg ham.

*

En dag går det ikke lenger. En dag kommer politiet på besøk og finner hasjplanta i vinduskarmen. En dag er han ikke lenger sikkerhetssjef i et større firma. En dag har han mista håret. En dag kaster Lotte ham ut for godt.

En dag sitter han i en utslitt sofa i en rivningsgård og ruller rullings av gamle sneiper mens piller i forskjellige farger triller ut av tobakkspungen og ned på gulvet og forsvinner i de altfor brede natene.

Da går jeg på besøk. Da sitter jeg hos ham og lytter til fortellingene hans. Da er jeg kompis.

Men jeg tilgir ham ikke.

Det varer uansett ikke lenge. Han bygger seg opp igjen. Bruker kontaktnettet sitt. Og håndlaget. Han ordner, fikser, skaffer, reparerer. Kjøper et hus. Pusser det opp. Selger det igjen.

Han har havna på rett hylle. Han har snekra hylla sjøl, malt den og patinert den.

*

Til slutt gjør jeg som Sverre sier. Jeg ringer Vemund og ber om en tjeneste.

Jeg har tro på å la folk gjøre meg tjenester.

Det er ikke det minste ydmykende. Tvert i mot. Folk liker det. De er nærmest takknemlige når jeg ber om hjelp. Som om det var jeg som hjalp dem.

Jeg låner verktøy. Jeg inviterer meg sjøl på overnattingsbesøk. Jeg lar meg kjøre hit og dit. Jeg bor i venners hytter, sover på divanene deres og spiser maten deres.

Hver gang jeg ber noen om en tjeneste, lyser de opp. Jo mer komplisert og krevende tjenesten er, desto gladere blir de. Jeg gir folks liv retning og innhold. Den dyre drillen, det tomme barnevæ-

relset, spesialkunnskapene i typografi, baristakurset – endelig kommer det til nytte.

Mennesket er en uforbederlig samler. Livet går med til å sikre seg et overskudd. Utstyrt med frosenfisk og tegneserier, bokhyller og ledertrening, overlevelsedyktig som aldri tidligere møter det moderne mennesket livet. Men når overskuddet skal utnyttes er hun hjelpeløs. For overskuddet er så altfor stort. Ferdighetene for mange. Fryseboksen for full.

Da kommer jeg. Naboens puslete sønn. Jeg står på trappa og ber om å få låne en kopp sukker.

*

Vemund tar telefonen etter to ring og klarer kunststykket å gå fra smørblid når han sier hallo, til enda blidere når han hører det er meg. Og, joda, han har tid til å se på et rør, og ja han har plass i bilen og kan godt kjøre.

Han plukker meg opp på Vipppetangen i en lang skranglete varebil jeg aldri har sett før, men likevel kjenner igjen på lang avstand. Ut av bilen velter en

lang skranglete gutt. Det er et mirakel. Han har fått håret tilbake! Men det er ikke Vemund. Det er sønnen hans. Bak ham gliser Vemund gliset sitt. Han har blitt eldre siden sist, men gliset er fortsatt tolv år.

Vemund stabler oss inn i bilen. Han, meg, sønnen, slegger, hamre, redskap og materialer; rister oss sammen til en ny og ukjent cocktail og kjører til Høvikodden.

Vemund studerer båten min.

Han går rundt den, stryker over skroget med fingrene, klapper akterspeilet, puster varmt på akterspeilet.

- Bra båt, sier han så.

Jeg nikker. Takknemlig.

- Skjevt ror, sier jeg.

Nevene hans glir nedover staget, lukker seg rundt roret og vrikker det fram og tilbake.

Har du bestemt deg for å kjøpe, spør han.

Plutselig husker jeg Pernille.

Jeg husker ansiktet hennes.

Ho ser på meg, smiler og venter at jeg skal si noe. Jeg åpner munnen, men det kommer ikke noe ut.

Ho må ha vært rundt søtten.

Hvis jeg så et glimt av et skjerf eller ei kåpe som likna hennes, avbrøt jeg straks det jeg holdt på med for å undersøke nærmere. Traff jeg henne på gata, så tok jeg rennefart og løp rundt kvartalet for å treffe henne en gang til. Siden kunne jeg vende tilbake til det samme gatehjørnet, dag etter dag. Kjørte jeg buss, satt jeg meg på den sida der jeg kunne skimte huset der ho bodde.

Jeg skrev dikt og la i postkassa hennes om kvelden. Om natta sto jeg opp og tok dem bort igjen fordi de var altfor dårlige. For dårlige for henne.

Det gikk ikke i lengden. Jeg var nødt til å gjøre noe med det.

Jeg ringte, og klarte å avtale et møte. Jeg hadde ligget våken om natta og pugga en kjærlighetserklæring. Jeg åpna munnen, men ut kom ikke et ord.

Ho må se det, tenkte jeg. Jeg har skjært ut hjertet mitt og lagt det foran føttene hennes. Det må synes for all verden.

Akkurat da kom Vemund forbi og Pernille ble fjern i blikket. Ho snudde seg og tok et skritt tilbake. Jeg kjente støvelhælen hennes trenge igjennom

hjertet på asfalten. Først øvre venstre hjertekammer, så nedre høyre. Så sprakk hele muskelen med en ekkel poppende lyd.

Hva var det du skulle si?

Ingenting.

Jeg tror jeg må gå nå, jeg.

Ja.

Han la armen rundt henne som om det å legge armen rundt noen er verdens mest naturlige ting, og så var de borte.

Det var ikke hennes skyld. Ikke hans heller. Det var slik han fungerte.

*

Har du bestemt deg? gjentar Vemund.

Nesten, svarer jeg og har ikke bestemt noe som helst.

Jeg har ikke tid i morra og ikke neste uke, men jeg kan fikse den nå.

Nå?

Ja.

Her og nå?

Ja.

Jeg ser vantro på ham. Roret må tas av. Det krever at båten heises opp, eller at vi graver ei grop under. Så må staget settes i skrustikke og bøyes til. Kunnskapene mine om båtreparasjoner er sparsomme, men jeg ser for meg sveiseflammer og menn med hjelm.

Ok, sett i gang.

Vemund tar av seg jakka, henter en sekk i bilen og slenger den på bakken. Så legger han seg på ryggen, setter føttene mot rorstaget og presser. Fingrene graver seg ned i grusen, men ansiktet er uanstrengt. Gradvis retter staget seg ut. Så reiser han seg og gir en ordre til sønnen. To par langfingrede hender griper om roret og trekker det på plass de siste centimeterne.

Jeg prøver roret. Det roterer helt perfekt rundt sin egen akse.

Hvor mye skal du ha for jobben, spør jeg.

Det er på huset.

Å...

Men du kan gi en tusing til guttungen.

- Ok.

Vi satte oss i bilen og kjørte tilbake til byen. Jeg
snudde meg og så på Marieholmen.

Den var fin.

Men det var ikke min båt.